

Muzeum Okręgowe
w Koszalinie

Z RODZINNEGO
ALBUMU

Wystawa czynna:
od 8 listopada '96
do 30 marca '97
w budynku Muzeum,
ul. Piłsudskiego 53.

Wystawa „Z rodzinnego albumu” jest nietypową wystawą, bowiem jej współtwórcami są sami mieszkańcy Pomorza Środkowego. Wieńczy ona wspólną akcję zbiórki fotografii rodzinnych podjętą przez Muzeum Okręgowe w Koszalinie, Studio „Reporter” Wiesława Romanowskiego i Redakcję „Głosu Koszalińskiego”, od maja do września br. Z Koszalina, Kołobrzegu, Darłowa i Słupska napłynęło do nas ponad 150 fotografii od 22 rodzin. Z tej grupy na wystawę wybraliśmy 140 zdjęć. Najciekawsze publikowaliśmy w magazynach „Głosu Koszalińskiego”.

Pomysłodawcą tematu wystawy jest reporter Wiesław Romanowski. Pokazanie losów mieszkańców naszego regionu poprzez fotografie rodzinne w bieżącym stuleciu, wydał nam się interesujący. Dzięki odpowiedzi wielu rodzin na nasz apel w „Głosie Koszalińskim”, udało się taką wystawę zrealizować.

Z zebranych fotografii wyłania się swoisty Pomorzan portret własny, konkretny, osobisty a jednocześnie odbijający nasz wspólny polski los. W komentarzu państwa do własnych zdjęć przebijało poczucie więzi rodzinnej, przywiązanie do tradycji domowej i pewien rodzaj dumy związanej z przeszłością rodziny, w której kultywowano wartości patriotyczne. Oglądając wystawę, mam nadzieję, że zwiedzający będą mogli w pełną odnaleźć potwierdzenie tych odczuć. Przy tej okazji zdajemy sobie sprawę, że zdjęcia rodzinne obok wymiaru prywatnego są również nośnikami wartości ogólnych, społecznych i kulturowych. Wiele z nich posiada walor dokumentu a zarazem personalny charakter tych zdjęć nadaje im wartość jedynych niepowtarzalnych świadectw XX wieku.

Większość pokazanych zdjęć przedstawia dwa, a niektóre nawet cztery pokolenia danej rodziny. Często są one jedynymi pamiątkami po naszych bliskich, ocalałych z burzy wojennej i repatriacyjnych przeprowadzek.

Na wystawie fotografie są rozmieszczone w układzie terytorialnym, tj. według miejsca zamieszkania przedstawianych rodzin, przed 1945 r. Część fotografii jest eksponowana w oryginale, zwłaszcza zdjęcia z końca XIX w. i I ćwierci XX w. Pozostałe, do

lat 60. włącznie, zostały powiększone do jednolitego formatu.

Kresy Wschodnie reprezentują rodziny: Szafarzów, Mackojców, Konstantynów, Romanowskich, Rojszyków, Hudymów, Mroczków, Turowskich i Mosiewiczów. Przed I wojną rodziny z Wileńszczyzny były wysiedlane przez władze carskie, jak rodzina Szczerbińskich spokrewniona z

Rodzina Zalewskich (z lewej strony stolika) u przyjaciół na letniku w Truskawcu 1918 r.

Mackojcami, były pozbawione majątku i prawa do własnej ziemi, jak rodzina Korzeniewskich spokrewniona z Szafarzami. Później spadały na nie represje władz sowieckich. Deportowani w głąb Rosji byli m.in. Władysław Rak, ojciec Eugenii Rojszyk; Edward Szczerbiński, wujek Ireny Mackojć (zbiegł w drogę); rodzina Korzeniewskich i związany z nią Stanisław Szafarz (walczyli w szeregach armii gen. Andersa); Władysław Zalewski (zmarły z głodu i chorób), syn sławnego cukiernika lwowskiego i wuj Tadeusza Mrocza; Janina Poznańska (repatriantka w 1946 r.), ciocia Marii Hudymowej. Inni aresztowani, jak dziadek Wiesława Romanowskiego, zapadli bez wieści lub uciekając, wpadli w ręce Niemców, jak Stanisław Charłampowicz, wuj Anny Mosiewicz. Pozostali w kraju, m.in. Rojszykowie i Hudymowie, walczyli z okupantem w AK lub w LWP, m.in. Paweł Szczerbiński i jego szwagier Józef Mackojć.

Z centrum i południowowschodnich okręgów pochodzą rodziny: Sienkiewiczów, Szaniewskich, Stawickich, Malatyńskich, Lachowiczów, Skrzypków, Dziwików i Wielgoszów. Pierwsza z nich przywołuje pamięć o chlubie polskiej literatury – Henryku Sienkiewiczzu, dziadku Juliusza

Narcyz Stawicki we Lwowie w 1939 r. policjant, zginął w Miednoje.

Sienkiewicza, etnografa. Zdjęcia kolejnych rodzin są świadectwami: prześladowania katolików pod zaborem rosyjskim, dziadków Lachowiczów; zbrodni w Miednoje, gdzie zginął Narcyz Stawicki, kuzyn Ryszarda Stawickiego; pacyfikacji na Lubelszczyźnie, jak rozstrzelania wujków i babci Ignacego Skrzyпка; więzienia w obozach koncentracyjnych w Dachau, Radogoszczy i Mathausen bliskich z rodzin Stawickich, Rojszyków i Skrzypków; wywózek na roboty przymusowe do Niemiec m.in. rodziców

Walenty Wawrocki, hallerczyk, 1919 r.

Ignacego Skrzyпка.

Wreszcie są w tej grupie zdjęcia z Pomorza, z okresu zasiedlania po 1945 r., gdzie każdy od początku zaczął budować swój dom. Pierwsze przedszkole dla p. Wielgosza w Przechlewie, I komunii święta i ro-

werek dla dzieci p. Malatyńskich w Borzytuchomiu, pierwsza jazda samochodem braci Romanowskich w Kiełpinie, pierwsza szkoła w życiu dzieci p. Dziwików w Bobolicach, pierwsza próba sił młodzieńczych w zespole teatralnym p. Piszczka, pierwsza praca p. Szaniewskiego w Łebie, pierwsze wspólne „tak” na ślubnym kobiercu p. Stefańskich w Parnowie, wszystkie te wydarzenia, zatrzymane w obiektywie, budowały, krok po kroku, naszą pomorską stabilizację.

Fotografie wielkopolskich rodzin: Zgrzebniczkich, Jaraczów, Koprowskich oraz Lelickich i Piszczków z Pomorza Gdańskiego, podobnie jak już wymienionych, są przykładami kultywowania tradycji patriotycznych i walk niepodległościowych. Jest wśród nich: powstaniec wielkopolski Andrzej Dolata, dziadek Jadwigi Koprowskiej, Walenty Wawrocki, hallerczyk, brat prababki Andrzeja Jaracza, Krystyna i Stanisław Zgrzebniccy w oddziale Korpusu Polskiego na Bliskim Wschodzie, jest także Teresa Lelicka z koleżankami w Towarzystwie „Sokół”, matka Gizeli Skrzypkowej. Interesujące w tej grupie zdjęć są także zdjęcia rodziny Piszczów o tradycjach robotniczych oraz rodziny Jaraczów, z emigracji w Niemczech i Francji,

skąd powracali do kraju ojczystego po I i II wojnie.

Przedstawione na wystawie rodziny osiedlały się na Pomorzu Środkowym w okresie dwudziestolecia powojennego. Większość z nich była pionierami. Wielu doczekało się już wnuków a nawet prawnuków. Dla nich Koszalińskie jest rodzinną ziemią, a dla nas wszystkich, naszą małą ojczyzną.

Opracowała Danuta Szewczyk

Krystyna i Stanisław Zgrzebniccy (III rząd, z lewej i prawej) w obozie 5 KDP w Iranie 1942 r.

Fot. na str. 1: Henryk Sienkiewicz, pisarz z córką i synami 1890 r.

Informator wystawy sponsorują:
Urząd Miejski w Koszalinie
STUDIO „REPORTER” Wiesław Romanowski
Tekst: Danuta Szewczyk,
Komisarz wystawy
Reprodukcja zdjęć: Illona Łukjaniuk

Druk: P.Z.Graf. Sp. z o.o. Koszalin, ul. A. Lampego 18/20

Muzeum Okręgowe w Koszalinie

Z RODZINNEGO ALBUMU

Wystawa czynna:
od 8 listopada '96
do 30 marca '97
w budynku Muzeum,
ul. Piłsudskiego 53.